

La recerca en comunicació en el País Valencià

Aproximació bibliomètrica a les tesis doctorals (1974-2006)

per Daniel E. Jones,
professor de ciències de la comunicació
de la Universitat Ramon Llull
i investigador a l'In-com,
Universitat Autònoma de Barcelona

Resum

La producció de tesis doctorals sobre comunicació relacionades amb el País Valencià és extensa si tenim en compte que el primer centre universitari dedicat a aquest camp va començar el 1986. Amb tot, però, a partir d'una minuciosa recerca (que avalua temes i orientacions), part de les tesis doctorals llegides no ho han estat a universitats valencianes, sinó a d'altres espanyoles i, fins i tot, alguna a l'estranger. D'altra banda, com acostumen a fer els estats nació, aquí també es consideren com a tesis *valencianes*, aquelles d'autors no originaris d'aquest país, però establerts acadèmicament en aquesta comunitat científica. Tot i l'abundant producció de recerca doctoral, són poques les tesis que aborden directament la comunicació en el País Valencià o sobre ell, la qual cosa palesa —com s'explica en alguns dels articles d'aquest monogràfic— les contradiccions identitàries i la dèbil consciència pròpia.

A Bibliometric Approach to Doctoral Dissertations on Communication

Abstract

The production of doctoral dissertations on communication in the Valencia Country is extensive, considering that the first university centre to grant degrees in this field did so in 1986. Nevertheless, detailed investigation that considers subject matter and orientation has revealed that a substantial number of these dissertations were read not in Valencia universities but in other Spanish universities and even in several foreign ones. However, as is customary in any nation-state, here also dissertations are considered from Valencia if the authors are academically present within the Valencian scientific community, even if they are not originally from Valencia. Despite the large quantity of doctoral research, few dissertations deal directly with communication in the Valencia Country or, obviously, as expressed in other articles in the present monograph, with the Valencian identity contradiction and weak consciousness of social-cultural self.

Introducció¹

La investigació sobre comunicació² a la Comunitat Valenciana (com en el conjunt d'Espanya) ha estat fins fa alguns anys una tasca de persones aïllades, algunes de les quals han portat a terme una labor espe-

1. L'autor agraeix molt especialment la col·laboració dels investigadors Jaume Baró Queral, Joaquim Espín Sánchez, Carmelo Landa Montenegro, Francesc A. Martínez Gallego i José Antonio Ontalba Ruipérez.

2. Considerem la comunicació en un sentit ampli (humana, social i de masses), raó per la qual s'inclouen aquí tesis doctorals de moltes especialitats connexes: des de la premsa fins al llibre, passant pel cinema, la publicitat o el còmic. Les perspectives teòriques privilegiades han estat les ciències socials i les humanitats, però no així les tecnològiques. De totes maneres, el límit d'aquest àmbit d'estudis és molt imprecís i les fronteres temàtiques o teòriques queden poc clares. Així doncs, amb tota seguretat, algunes tesis hauran estat incloses o excloses de manera arbitrària.

cialment encomiable.³ No va ser fins a la dècada dels anys setanta quan es van consolidar els treballs en equip —a l'empara d'institucions públiques o privades que van promoure i finançaren aquesta activitat— i, de manera particular, els treballs de recerca acadèmics: les tesis doctorals, els treballs de doctorat i les tesis de llicenciatura.

Indubtablement, les institucions pruridisciplinàries que han tingut una trajectòria de recerca més destacada en aquest camp són les facultats de Ciències de la Informació / Comunicació (sobretot les de la Universitat Complutense de Madrid, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Navarra i la Universitat del País Basc), que han realitzat en els seus trenta-quatre anys d'història una producció bibliohemerogràfica important. Però la posada en marxa de diferents estudis de tercer cicle en comunicació en altres universitats espanyoles ha fet que augmentés la recerca en aquest camp.

En el cas de la Comunitat Valenciana, altres facultats —com ara les de Geografia i Història o les de Belles Arts, Filosofia i Lletres, Ciències de l'Educació, Filologia, Dret, Psicologia, Ciències Econòmiques i Empresariales, Ciències Polítiques i Sociologia, i fins i tot Medicina de les diferents universitats— han desenvolupat també una tasca investigadora destacada, especialment en el camp de la història cinematogràfica i de la teoria de la comunicació visual i audiovisual, del dret, la ciència política, l'economia, la pedagogia o la psicologia.

Al marge de la iniciativa universitària, diferents entitats públiques i privades han promogut —i generalment també editat— investigacions en aquest camp, sobretot des de la perspectiva històrica, sociològica, econòmica, política, cultural i lingüística. Però, en gran mesura, s'ha hagut de recórrer als professors de les diferents universitats, ja que en aquests centres d'estudi s'ha produït en les darreres dècades la major part de la investigació de l'especialitat.⁴

Va ser a partir dels anys setanta quan començaren a perfilar-se els treballs acadèmics més moderns, els quals, gràcies a la continuïtat institucional, han pogut culminar en tesis de llicenciatura i de doctorat i en articles, llibres, informes, ponències o altres estudis d'autoria individual o col·lec-

3. Per conèixer amb més detall l'evolució de la recerca sobre comunicació a Espanya es poden consultar, entre d'altres, els textos següents: MORAGAS (1997), JONES (1995 i 1998), JONES i BARÓ (1997) i JONES *et al.* (2000).

4. Destaca, sobretot, la Filmoteca de la Generalitat Valenciana, que edita la prestigiosa *Archivos de la Filmoteca: Revista de Estudios Históricos sobre la Imagen* (1989-), o bé altres institucions documentals com ara la Fundació Municipal de Cinema, la Fonoteca de València, la Hemeroteca Municipal de València i la Biblioteca del Museu de Belles Arts de València. També convé destacar altres revistes acadèmiques especialitzades, com ara *Comunicación y Estudios Universitarios* (Montcada: Facultat de Ciències Socials i Jurídiques de la Universitat Cardenal Herrera - CEU, 1990-) i *Quaderns de Filologia: Estudios de Comunicación* (València: Facultat de Filologia de la Universitat de València, 2002-).

tiva. Aquestes investigacions han analitzat, amb major o menor encert, l'estructura, les característiques i els efectes socials de la comunicació.

Amb la consolidació i l'expansió dels estudis acadèmics, s'ha considerat oportú fer un balanç de la producció científica del col·lectiu d'investigadors valencians⁵ per mitjà de les seves produccions acadèmiques més representatives, és a dir, les tesis doctorals.

En efecte, el cabal d'informació relativa a tesis doctorals, que s'ha recollit i processat, permet establir un perfil sociomètric de la producció científica a la Comunitat Valenciana —o que hi faci referència— i dels investigadors valencians en la resta d'universitats espanyoles. Així mateix, cal advertir que s'ha intentat que les llistes i taules estadístiques que figuren en aquest estudi fossin el més exhaustives possible, encara que pot existir alguna llacuna involuntària. Per això, encara que es considerin representatives de l'evolució de la recerca a la Comunitat Valenciana, poden presentar certa distorsió —inevitable— per la naturalesa mateixa del complex procés de recollida de dades.

No obstant això, aquí es planteja un model d'anàlisi bibliomètrica que vol reflectir al més fidelment possible l'evolució de la recerca acadèmica especialitzada en comunicació, conformada per un univers de 239 tesis doctorals. És cert que una avaluació quantitativa de la producció científica d'un país comporta alguns inconvenients, perquè el tipus d'anàlisi proposada deixa de banda qualsevol valoració qualitativa, és a dir, de qualitat de la recerca. Creiem, no obstant això, que aquesta primera recopilació és important per poder portar a terme més endavant una valoració qualitativa.⁶

En resum, en aquesta recerca documental s'ha pretès acomplir tres objectius bàsics: *a) informatiu*, és a dir, exposar les referències bibliogràfiques⁷ de totes les tesis doctorals localitzades (tant a la Comunitat Valenciana com en el conjunt espanyol);⁸ *b) analític*, o sigui, elaborar un estudi de caràcter quantitatiu per conèixer l'evolució i les característiques globals d'aquestes tesis, i *c) metodològic*, que consisteix a proposar de manera implícita un model en la presentació del mateix treball i, en particular, de cada tesi i de les diferents classificacions de totes elles.

5. S'han considerat com a investigadors valencians tots aquells nascuts a la Comunitat Valenciana (tant si han defensat les seves tesis doctorals a universitats valencianes com de la resta de l'Estat), així com investigadors que, havent nascut fora i presentat llurs tesis doctorals en universitats valencianes o no, actualment són professors a centres d'ensenyament superior d'aquesta comunitat autònoma.

6. S'han deixat de banda valoracions sobre temes com ara l'extensió de les tesis doctorals en relació amb els treballs acadèmics de menor rang, així com la repetició de temes objecte d'anàlisi, probablement per falta d'una documentació adequada del doctorand.

7. Es va considerar la possibilitat de posar el nom del director de la recerca, però aquesta és una dada que no sempre ha constat en les fonts consultades, raó per la qual s'ha desestimat.

8. S'han descartat les tesis que fan referència al panorama espanyol en general i, per tant, que inclouen la Comunitat Valenciana però no s'ocupen d'aquesta d'una forma preponderant.

1. Aproximació bibliomètrica a les tesis valencianes

1.1. Metodologia i fonts

El fet que no existeixi cap font exhaustiva de la producció científica i acadèmica a Espanya ens ha obligat a recórrer a diverses fonts, amb l'objectiu d'elaborar una llista el més completa possible. La realització d'aquest estudi i la llista de tesis doctorals que aquí es presenta han requerit el pas per una sèrie de fases de caire tècnic i metodològic que convé exposar aquí:

a) Va ser necessari elaborar una llista exhaustiva i actualitzada de totes les persones nascudes a la Comunitat Valenciana que tinguessin el grau de doctor, i la tesi de les quals estiguera especialitzada en comunicació. Això es va fer a partir de la consulta del *Directori espanyol d'investigació en comunicació: 1995* (Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1995).

b) Es va fixar com a data límit de l'obtenció de la titulació el 30 de novembre del 2006, mentre que la data d'inici va venir determinada per la lectura de la primera tesi doctoral especialitzada en comunicació d'un autor valencià, és a dir, Luis Ezcurra Carrillo, *Desarrollo del ordenamiento jurídico de la radiodifusión española desde su nacimiento hasta 1936* (Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 1974). Per la seva banda, la primera tesi doctoral espanyola en aquest camp va ser la d'Antonio Rumeu de Armas, *Bosquejo histórico de la censura literaria gubernativa en España desde el año 1700 a 1833* (Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 1935), i la primera dels Països Catalans va ser la de M. Carmen García-Nieto París, *La prensa diaria de Barcelona de 1895 a 1910* (Barcelona: Universitat de Barcelona, 1958).

c) La primera llista d'obres es va obtenir per mitjà del desaparegut Banc de Dades COMCAT, del Centre d'Investigació de la Comunicació, abans del seu tancament el maig del 1997.

d) A continuació, es va procedir a la consulta de la base de dades TESEO, del Ministeri d'Educació, que pretén recollir totes les tesis doctorals llegides en universitats espanyoles, encara que és certament incompleta, almenys pel que fa al camp acadèmic de la comunicació.

e) Més endavant, es van realitzar la consulta i el buidat de l'obra *Índex d'estudis socials* (Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1979-), en la qual s'intenta recopilar totes les tesis doctorals i de llicenciatura llegides en les universitats dels Països Catalans.

f) Es va buidar la tesi doctoral de José Altabella (1983), en la qual apareixen diverses referències sobre les primeres tesis doctorals espanyoles

en el camp de la premsa i el periodisme, encara que les dades que ofereix són força imprecises.

g) També es va portar a terme una revisió de les memòries de recerca de les universitats espanyoles que compten amb facultats de Ciències de la Informació / Comunicació.

h) Es van consultar de forma exhaustiva els catàlegs de les biblioteques disponibles a Internet, de les universitats valencianes que imparteixen estudis relacionats amb la comunicació, fins al 30 de novembre del 2006.

i) Prenent com a base la quantitat ingent d'informació, la seva dispersió i la manca d'homogeneïtzació, poden comprendre's les dificultats inherents a aquesta recerca. La immensa majoria de les vegades, les úniques fonts de què es disposava eren els catàlegs en línia d'accés públic (OPAC), amb la qual cosa ens hem vist condicionats pels seus errors. Es van consultar, doncs, diversos catàlegs col·lectius de biblioteques universitàries espanyoles, com ara el *Catàleg col·lectiu de les universitats de Catalunya* (CCUC); la *Red española de bibliotecas universitarias* (REBIUN).

j) Es va trametre una carta a totes aquelles persones de les quals es tenia constància de la seva titulació de doctor, però que no constaven en cap de les fonts anteriors. No obstant això, alguns dels professors valencians més significatius de l'àmbit de la comunicació no van fer les seves tesis doctorals sobre aquesta especialitat, raó per la qual les referències de les seves tesis no apareixen en aquesta recerca.

k) A vegades s'han recollit treballs de persones no vinculades directament a la Comunitat Valenciana, però es tracta de textos defensats en universitats pròpies.⁹ Al mateix temps, succeeix una cosa semblant amb les recerques d'investigadors valencians presentades en altres universitats de la resta d'Espanya¹⁰ i de l'estranger¹¹ o comunicòlegs valencians de prestigi que van doctorar-se en altres camps acadèmics.¹² També es donen casos de professors d'universitats valencianes que van doctorar-se prèviament en altres institucions de la resta d'Espanya.¹³ Finalment,

9. És el cas, per exemple, del doctor Sidi Mohamed Omar (Universitat Jaume I).

10. És el cas, per exemple, dels doctors José M. Desantes Guanter (Universitat de Navarra), Luis Ezcurra Carrillo (Universitat Complutense de Madrid) i Àngel Faus Belau (Universitat de Navarra).

11. És el cas de la doctora Magdalena Albero Andrés, originària d'Alcoi, doctorada als Estats Units i professora titular a la Universitat Autònoma de Barcelona.

12. És el cas, per exemple, dels doctors Juan Beneyto Pérez, Jenaro Talens i José Vidal-Beneyto.

13. És el cas, per exemple, dels doctors Josep L. Gómez Mompert (catedràtic a la Universitat de València) i Estrella Israel Garzón (professora titular a la Universitat Cardenal Herrera - CEU).

trobem tesis sobre temes valencians presentades en altres universitats de la resta d'Espanya per autors no valencians.¹⁴

) Pràcticament acabada la recerca, es va comptar amb la inestimable col·laboració del doctor Francesc A. Martínez, de la Facultat de Filologia de la Universitat de València, el qual havia confeccionat una altra llista de tesis doctorals valencianes, fet que ens va permetre ampliar substancialment les referències corresponents a la Universitat de València i la Universitat Politècnica de València entre 1986 i 2005.

Totes aquestes qüestions s'han transferit, directament o indirectament, a les taules que s'han elaborat per a aquesta anàlisi quantitativa. Per aquest motiu, com s'ha assenyalat anteriorment, encara que les dades que contenen puguin considerar-se representatives de l'evolució dels estudis, aquells poden patir d'una certa —però inevitable— distorsió, tant de persones concretes com del conjunt. També, convé recordar que en alguns casos les fronteres temàtiques i acadèmiques especialitzades en comunicació no són gens clares —sobretot en camps com ara la sociosemiòtica, la sociolingüística o la pedagogia—, raó per la qual s'han pogut incloure treballs acadèmics no pertinents o excloure altres que sí ho són.

1.2. Resultats de la producció científica

A continuació es presenta una anàlisi quantitativa sobre les tesis doctorals censades en aquesta recopilació (fins al 30 de novembre del 2006), que agrupa les tesis i els seus autors en sis categories: a) evolució històrica segons sexes; b) universitats de lectura; c) llengües utilitzades; d) mitjans i serveis comunicatius; e) disciplines i especialitats científiques, i f) territoris als quals fan referència.

A partir de les dades recollides en aquesta recerca, s'ha realitzat una anàlisi bibliomètrica sistemàtica que permet fer una certa valoració quantitativa de la producció científica dels investigadors valencians especialitzats en l'estudi dels fenòmens comunicatius, i que s'exposa en els epígrafs següents.

1.2.1. Evolució històrica per sexes

Hi ha hagut un creixement continuat del nombre de tesis doctorals al llarg de les darreres tres dècades, i d'una manera especial a partir dels

14. És el cas, per exemple, de la doctora Pilar Equiza Escudero, d'origen navarrès, que va presentar una tesi doctoral a la Universitat Complutense de Madrid sobre el comunicòleg alacantí Juan Beneyto Pérez.

anys noranta, amb un fort augment, fet que suposa un 82 % del total (vegeu la taula 1).

Taula 1. *Evolució de la lectura de tesis segons períodes*

Períodes	Homes	Dones	Total
1974-1979	3	—	3
1980-1989	29	11	40
1990-1999	62	40	102
2000-2006	51	43	94
Total	145	94	239

El sexe clarament predominant entre els investigadors acadèmics és el masculí —gairebé dos terços d’homes enfront d’un terç de dones—, i això malgrat l’augment significatiu de la presència femenina en les carreres de ciències socials des de la dècada dels anys vuitanta, tant d’estudiants com de docents.

1.2.2. Universitats

Pel que respecta als centres d’estudi on s’han elaborat els treballs acadèmics, cal recordar que la Universitat de València (UV) i la Universitat Politècnica de València (UPV) —sens dubte gràcies a les seves facul-

Taula 2. *Distribució segons la universitat de lectura*

Universitat de València	110
Universitat Politècnica de València	48
Universitat d’Alacant	24
Universitat Complutense de Madrid	18
Universitat Jaume I	14
Universitat Autònoma de Barcelona	12
Universitat de Navarra	5
Universitat Cardenal Herrera - CEU	4
Universitat del País Basc	1
Universitat Nacional d’Educació a Distància	1
Universitat d’Alcalá de Henares	1
Universitat d’Indiana (Estats Units)	1
Total	239

tats de Filologia, Belles Arts i Ciències Econòmiques i Empresariales— són els llocs on s'han llegit més tesis doctorals. És cert que també destaquen la Universitat Complutense de Madrid, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Navarra, a on s'han desplaçat molts estudiants valencians per estudiar sobretot ciències de la informació / comunicació i, molts d'ells han acabat sent professors d'aquests centres. Per tant, la distribució de la recerca per ciutats i províncies es troba força desequilibrada, i destaca clarament València, amb un 68 % del total. Així mateix, la presència valenciana en universitats estrangeres és només simbòlica (vegeu la taula 2).

1.2.3. Llengües

Encara que s'ha evolucionat cap a la publicació de textos en llengua catalana/valenciana els darrers anys, hi ha una clara preeminència de la llengua castellana. Entre les llengües estrangeres destaquen només l'anglès i el francès, a causa de les tesis llegides a les facultats de Filologia (vegeu la taula 3).

Taula 3. *Distribució segons la llengua utilitzada*

Castellà	211
Català/valencià	22
Anglès	5
Francès	1
Total	239

1.2.4. Mitjans i serveis comunicatius

La varietat dels estudis acadèmics desenvolupats els darrers anys comprèn, a més de la història, la política i l'estructura de la comunicació, altres perspectives diverses, com ara les anàlisis de contingut, la investigació teòrica i metodològica i, també, l'aplicada al camp professional dels comunicadors socials (especialment periodistes, publicitaris i cineastes).

Entre els diferents mitjans i serveis comunicatius analitzats, destaquen, pel nombre de referències existents, els massius, com ara la premsa, el cinema, la televisió i la publicitat, a més de la documentació aplicada als processos informatius (vegeu la taula 4).

Taula 4. Distribució segons els mitjans i serveis comunicatius

Premsa	57
Cinematografia	56
Televisió	28
Publicitat	26
Documentació	21
Comunicació social	20
Llibres	16
Internet	13
Disseny gràfic	13
Fotografia	12
Mitjans de comunicació	10
Còmics, humor	8
Propaganda política	8
Comunicació humana	7
Radiodifusió	5
Relacions públiques	5
Fonografia	5
Màrqueting	4
Telecomunicacions	3
Vídeo	2
Videojocs	2

1.2.5. Disciplines i especialitats científiques

En relació amb les principals disciplines i especialitats científiques bàsiques d'anàlisi dels fenòmens comunicatius, destaquen —a una gran distància de la resta— la historiografia¹⁵ i la semiòtica,¹⁶ seguides per la lingüística, la sociologia, l'estètica, la tecnologia de la informació i la periodística. Son gairebé testimoniales les aproximacions psicològiques, filosòfiques, antropològiques i ètiques (vegeu la taula 5).

15. Aquest fet pot indicar que, a més de voler recuperar i reconstruir el passat dels fenòmens comunicatius del país, les investigacions es troben encara en una fase en la qual són difícils els estudis més actuals, sobretot de caire sociològic, polític, econòmic o tecnològic.

16. La preeminència de les perspectives semiòtica, lingüística i estètica és a causa de la importància de la recerca a la Facultat de Filologia de la Universitat de València, que és la més important de la Comunitat Valenciana en aquest camp, i a la Facultat de Belles Arts de la Universitat Politècnica de València, també força significativa.

Taula 5. Distribució segons les disciplines i especialitats científiques

Historiografia	72
Semiòtica	66
Lingüística	44
Sociologia	40
Estètica	33
Tecnologia de la informació	30
Periodística	27
Ciència política	22
Economia	16
Medicina	12
Pedagogia	12
Dret	11
Literatura	11
Psicologia	8
Antropologia	5
Teoria de la comunicació	4
Ètica	1
Filosofia	1

1.2.6. Territoris

Finalment, pel que respecta als territoris concrets¹⁷ analitzats en les diferents investigacions acadèmiques, destaca d'una manera especial Espanya,¹⁸ seguida a una certa distància per la mateixa Comunitat Valenciana, per l'Amèrica del Nord i Europa, i, en menor mesura, per l'Amèrica Llatina i Catalunya. De totes maneres, són escassos els estudis sobre el panorama internacional, fins i tot els d'Amèrica Llatina, ja que aquests són realitzats majoritàriament per estudiosos d'aquella regió en altres universitats espanyoles, en especial a la Universitat Complutense de Madrid, la Universitat de Navarra i la Universitat Autònoma de Barcelona (vegeu la taula 6).

17. És cert que no tots els estudis fan referència explícita a un col·lectiu específic, sobretot en obres de caire teòric distants de disciplines com ara la historiografia, la sociologia, l'economia, el dret o la ciència política.

18. Es van incloure en el terme *Espanya* totes aquelles tesis que fan referència al conjunt de l'Estat.

Taula 6. Distribució segons el territori al qual fan referència

Espanya	79
Comunitat Valenciana	52
Amèrica del Nord	15
Europa	14
Amèrica Llatina	6
Catalunya	3
Països Àrabs	3
Àsia	1
Tercer Món	1

1.3. Conclusions

La recerca acadèmica dedicada a l'anàlisi dels diferents fenòmens comunicatius —interpersonals i socials— s'ha desenvolupat molt en les diferents universitats valencianes, sobretot després dels canvis que es van produir a partir de la mort de Franco. El progrés ha estat molt evident, en especial l'augment que es detecta en el nombre de tesis doctorals des dels anys vuitanta i, encara més, des dels noranta.

En aquesta tasca destaquen particularment la Universitat de València i la Universitat Politècnica de València, en especial les facultats de Filologia, Belles Arts i Ciències Econòmiques i Empresarials. Entre les dues universitats acaparen prop d'un 68 % del total de tesis doctorals defensades, un tipus de recerca que cada vegada més utilitza la llengua catalana/valenciana com a vehicle de transmissió del coneixement científic.

Sens dubte, han estat els mitjans de comunicació de masses tradicionals —sobretot la premsa, la publicitat, el cinema i la televisió— els més estudiats pels investigadors valencians, de manera que altres fenòmens comunicatius interpersonals, públics o tecnològics han estat fins ara poc analitzats. El mateix pot dir-se de les perspectives historiogràfica i semiòtica, que sobresurten de manera aclaparadora sobre altres ciències socials i humanitats.

La majoria dels investigadors acadèmics en el camp de la comunicació han estat homes, encara que cada vegada hi ha més dones interessades en la recerca. Aquest tipus d'estudis s'ha interessat principalment pels espais comunicatius espanyol i valencià, encara que els darrers anys ha augmentat una mica la recerca sobre els fenòmens comunicatius de països estrangers.

En resum, el balanç de tres dècades d'investigació acadèmica en comunicació a la Comunitat Valenciana és força positiu des del punt de

vista quantitatiu. Els diferents models d'anàlisi efectuats són plenament homologables amb els de qualsevol altre país occidental, encara que és cert que a causa del desconeixement de les fonts existeix una certa redundància en els temes estudiats, sobretot en relació amb tesis presentades en altres universitats espanyoles. Per aquest motiu, encara hi ha alguns camps i diverses perspectives teòriques per desenvolupar, i també períodes històrics per cobrir. És desitjable, doncs, que l'aportació que es fa des d'aquestes pàgines serveixi per conèixer millor què s'ha fet fins ara i, allò que és encara més important, què cal fer en un futur proper.

Llista de tesis doctorals

ABASCAL VICENTE, María Dolores (2002). *La teoría de la oralidad*. Alacant: FFL de la UA.

ADELANTADO MATEU, María Eulalia (1989). *La narrativa de Francis F. Coppola: teoría y práctica del análisis lingüístico*. València: FBA de la UPV.

ADELL PITARCH, Joan Elies (1994). *Música, escritura, alternitat: anàlisi del so com a teoria del discurs*. València: FF de la UV.

AGOST CANÓS, Rosa (1994). *La traducció cinematogràfica: el doblatge*. València: FF de la UV.

ALBERO ANDRÉS, Magdalena (1982). *The Use of the Agency for Instructional Television, Instructional Development Model in the Design, Production and Evaluation of the Series Give and Take*. Bloomington: Indiana University. 193 p.

ALCAIDE DELGADO, José Luis (1999). *Manuel González Martí y la ilustración gráfica de su época, 1890-1918*. València: FGH de la UV. 2 v.

ALCARAZ RAMOS, Manuel (1992). *Libertad de expresión, poder político y procesos informativos: análisis histórico-crítico*. Alacant: FD de la UA.

ALDÁS MANZANO, Joaquín (1997). *Modelo de determinación de la cobertura y la distribución de contactos en la planificación de medios publicitarios impresos*. València: FCEE de la UV. 383 p.

ALDÁS RUIZ, Joaquín (1989). *Exploración pictórica de los medios de masas: el pop art inglés, 1955/1965*. València: FBA de la UPV. 431 p.

AMORÓS PONS, Anna Maria (1994). *La transformació del model de televisió a l'Estat espanyol, 1980-1992*. Bellaterra: FCC de la UAB. 2 v.

ARIAS ARISA, María del Mar (1994). *El estilo en la obra de Manuel Vicent: la obra en prensa de Manuel Vicent*. Madrid: FCI de la UCM.

- ARIÑO VILLARROYA, Antonio (1990). *Fiesta y sociedad en la Valencia contemporánea*. València: FCEE de la UV.
- ARNAU ROSELLÓ, Roberto (2006). *La guerrilla del celuloide: resistencia estética y militancia política en el cine español, 1967-1982*. Castelló: FCHS de la UJI.
- AWATEF, Ketiti (2004). *Pratiques communicationnelles et repports sociaux des sexes: ordre symbolique, representation et constructions de la feminité et de la masculinité dans le monde arabe*. València: IUED de la UV.
- BAEZA GALLUR, José (1999). *La función ilustrativa de la fotografía en la prensa*. Bellaterra: FCC de la UAB. 613 p.
- BALLESTER AÑÓN, Rafael (1999). *Manuales de construcción de guiones: historia y naturaleza textual*. València: FF de la UV.
- BAS PORTERO, Juan José (2000). *El naixement de la radiotelevisió autonòmica valenciana, 1978-1989: antecedents, gestació i constitució*. Bellaterra: FCC de la UAB.
- BASELGA FUSTER, María José (1998). *La infografía médica sanitaria en el proceso de divulgación científica en España*. Madrid: FCI de la UCM.
- BEL MALLÉN, José Ignacio (1988). *El derecho a la información local*. Pamplona: FC de la UNAV.
- BELTRÁN DE TENA, Rosario (1981). *Propaganda y enseñanza: los aspectos formales de la propaganda y su posible aplicación a la tecnología didáctica*. València: FFPCE de la UV.
- BENEDITO MADRID, Carlos (1995). *Análisis bibliométrico de las publicaciones españolas de Bellas Artes*. València: FBA de la UPV.
- BENET FERRANDO, Vicente José (1991). *La configuración temporal del film clásico: el caso de Warner Bros, 1930-1932*. València: FF de la UV. 376 p.
- BENLLOC SERRANO, Josep (2003). *Fotografía valenciana de los años treinta*. València: FBA de la UPV. 337 p.
- BIGNE ALCAÑIZ, Enrique (1989). *El estudio de la audiencia y planificación de medios y soportes publicitarios*. València: FCEE de la UV.
- BOHOYO DÍAZ, Eduardo (2001). *Simbolismo publicitario: aproximación hermenéutica a las mitologías del anuncio televisivo*. València: FBA de la UPV. 317 p.
- BONET VILLAR, María Ángeles (1990). *Lenguaje y cine en François Truffaut*. València: FF de la UV. 558 p.

- BORDERÍA ORTIZ, Enrique (1998). *Entre la propaganda y el negocio: la prensa diaria en Valencia durante el franquismo, 1939-1975*. València: FGH de la UV. 2 v.
- BORRÁS MOLINER, Isabel (2002). *La difusión de la química en España durante la primera mitad del siglo XIX, a través de las revistas científicas*. València: FM de la UV.
- BOSCÀ CODINA, José Vicente (1999). *Ideología, organización social y cultura escrita en la Cataluña de los siglos X al XII*. València: FGH de la UV.
- BOSCH ABARCA, Elena (1998). *La carta comercial publicitaria (Sales Promotion Letter): Una aproximación comunicativa*. València: FF de la UV. 488 p.
- BOU FRANCH, Patricia (1992). *Estrategias de comunicación y secuencias tópicas en el discurso conversacional de estudiantes españoles de inglés*. València: FF de la UV.
- CABALLERO TRENADO, Laura María (2004). *La televisión digital terrestre en España, 1997-2004*. Montcada (València): FCSJ de la UCH-CEU.
- CABRERA MÉNDEZ, Margarita (2003). *Análisis para el desarrollo de un proyecto de aplicación de las nuevas tecnologías de la información a la comercialización y difusión turística: un proyecto real*: www.comunidadvalenciana.com. València: FBA de la UPV. 449 p.
- CALATAYUD MIQUEL, Francisco (1995). *La educación física y el deporte a través de la revista Apunts, 1964-1993*. València: FFPCE de la UV. 487 p.
- CALDERÓN MARTÍNEZ, Aurora (2000). *Estimación de la cobertura y distribución de exposiciones en el medio televisión: modelos de agregación e individuación*. Alacant: FCEE de la UA.
- CAMPOS PARDILLOS, Miguel Ángel (1999). *Mecanismos de adaptación e individualización del mensaje publicitario en lengua inglesa*. Alacant: FFL de la UA.
- CANCER MATINERO, José Ramón (2005). *El retrato fotográfico: fotógrafos en Valencia en el siglo XIX*. València: FGH de la UV. 364 p.
- CANET CENTELLAS, Fernando (2001). *Nuevas formas de comunicación multimedia en la red: análisis y producción de espacios de entretenimiento online*. València: FBA de la UPV. 399 p.
- CAÑADA SOLAZ, Rosa Julia (1993). *Literatura popular de los siglos XVIII y XIX en Valencia: aproximación a partir de los pliegos de cordel existentes en las bibliotecas valencianas*. València: FF de la UV.
- CARRERE GONZÁLEZ, Alberto (1988). *El documental sobre arte en televisión: análisis de la serie El impacto de lo nuevo*. València: FBA de la UPV. 524 p.

- CARRETÓN BALLESTER, María del Carmen (2004). *Práctica y usos de los medios de comunicación propios dirigidos al público interno, como herramientas de relaciones públicas en el sector de la banca privada española durante el año 2002: aplicabilidad, periodicidad, destinatarios y efectos*. Alacant: FCEE de la UA. 386 p.
- CASTILLO BLASCO, Lourdes (2005). *Elaboración de un tesoro de información de actualidad y conversión en red semántica para su empleo en el sistema de recuperación periodístico*. València: FM de la UV.
- CEBRIÁN ENRIQUE, Bernardino José (1994). *Valor y uso de los libros de referencia para la mejora de la información local: el caso de la Comunidad Valenciana*. Pamplona: FC de la UNAV. 322 p.
- CODOÑER BALLESTEROS, Rosa A. (2000). *Un segle de publicacions periòdiques en valencià: catàleg, València, 1827-1936*. València: FF de la UV. 569 p.
- COMES IGLESIA, Vicente Manuel (1999). *La figura humana y política de Luis Lucía Lucía, 1888-1943*. València: FGH de la UV.
- COMPANY GIMENO, Salvador (1997). *Intertextualidad y géneros narrativos: la adaptación filmica de Tiempo de silencio*. València: FF de la UV.
- COMPANY RAMÓN, Juan Miguel (1985). *La novela naturalista y los orígenes del cine*. València: FF de la UV.
- CONEJERO LÓPEZ, Marta (1994). *Publicidad: escenas de persuasión*. València: FF de la UV.
- CONTRERAS FERNÁNDEZ, Josefa (2005). *El uso de la cortesía y las sobreposiciones en las conversaciones: un análisis contrastivo alemán-español*. València: FF de la UV.
- CONTRERAS JUEAS, Rafael (1988). *Cartelistas e ilustradores en Valencia: el cartel de las fiestas del fuego: catálogo crítico*. València: FBA de la UPV.
- CORTÉS CARRERES, Santiago (1994). *València sota el règim franquista, 1939-1951: instrumentalització, repressió i resistència cultural*. València: FF de la UV.
- CRUAÑES CRUAÑES, Gaspar Augusto (1985). *Antecedentes histórico-informativos en la creación de la Bolsa de Valencia*. Pamplona: FC de la UNAV.
- CUADRADO GARCÍA, Manuel (1998). *La planificación de marketing en las artes: la realidad de su aplicación en las entidades escénicas*. València: FCEE de la UV.
- CUÉLLAR ALEJANDRO, Carlos Alfonso (1997). *La obra cinematográfica de Jacques Tati: definición y adscripción estética*. València: FGH de la UV.

- CUEVA MARTÍN, Alejandro de la (1986). *Estudio bibliométrico de las publicaciones médicas españolas analizadas en el Índice Médico Español, 1978-1982*. València: FM de la UV.
- DESANTES GUANTER, José María (1979). *Propaganda, publicidad y relaciones públicas en la legislación de las cajas de ahorro*. Pamplona: FC de la UNAV.
- DÍAZ CINTAS, Jorge Félix (1997). *El subtítulo en tanto que modalidad de traducción filmica dentro del marco teórico de los estudios sobre traducción: Misterioso asesinato en Manhattan, Woody Allen, 1993*. València: FF de la UV. 479 p.
- DÍAZ MARTÍNEZ, José Antonio (1992). *Tecnologías de la información y transformación del trabajo en la sociedad industrial avanzada*. Madrid: FCPS de la UNED.
- DOLZ CABO, María Isabel (2004). *La web como herramienta de mediación en los estudios superiores: análisis de una experiencia*. València: FFPCE de la UV.
- DOLZ GASTALDO, Mavi (1993). *Prensa i llengua: ciutat de València, 1837-1936*. Bellaterra: FCC de la UAB. 2 v.
- DOMÉNECH FABREGAT, Hugo (2005). *La fotografía informativa en la prensa generalista: del fotoperiodismo clásico a la era digital*. Castelló: FCHS de la UJI.
- DOUGALL, Pamela C. Stoll (1993). *Aspectos de la interacción entre escritor y lector: un estudio pragmático-interpretativo*. Alacant: FFL de la UA.
- DUALDE BELTRÁN, Fernando (2005). *El concepto de esquizofrenia en los autores españoles a través de las publicaciones psiquiátricas españolas, 1939-1975*. València: FM de la UV.
- DURÀ GRIMALT, Raúl (1986). *Forma y narratividad en televisión: los vídeo-clips*. València: FBA de la UPV. 2 v.
- DURAN MAÑES, María Ángeles (2005). *Nuevas tendencias en la comunicación corporativa: aplicación a un modelo de corporate universitario*. Castelló: FCHS de la UJI.
- ECHEVARRÍA LLOMBART, Begoña (1994). *Presentación y valoración de Patricio Aylwin en la prensa española*. Madrid: FCI de la UCM. 2 v.
- EDO BOLÓS, Concepción (1994). *Los principios editoriales de los diarios de Madrid, 1990-1992*. Madrid: FCI de la UCM. 500 p.
- EQUIZA ESCUDERO, Pilar (1984). *Juan Beneyto: organizador y teórico de los estudios de comunicación en España*. Madrid: FCI de la UCM.

- ESNAOLA HORACEK, Graciela (2005). *La construcción de la identidad a través de los videojuegos: un estudio del aprendizaje en el contexto institucional de la escuela*. València: FFPCE de la UV.
- ESQUEMBRE VALDÉS, M. Mar (1998). *Derecho de rectificación, veracidad y pluralismo informativo: análisis de la ley orgánica V. 2/1984, de 26 de marzo, reguladora del derecho de rectificación*. Alacant: FD de la UA.
- ESTEVE RAMÍREZ, Francisco (1983). *Estructura de la información socio-laboral en la prensa española*. Madrid: FCI de la UCM. 2 v.
- ESTEVE TABOADA, José Juan (2003). *Procesado de imágenes por técnicas de multiplexado: aplicación al reconocimiento de objetos tridimensionales*. València: UV.
- EZCURRA CARRILLO, Luis (1974). *Desarrollo del ordenamiento jurídico de la radiodifusión española desde su nacimiento hasta 1936*. Madrid: FD de la UCM.
- FAUS BELAU, Ángel (1979). *La tecnología en la información televisiva*. Pamplona: FC de la UNAV.
- FERNÁNDEZ SORIA, Juan Manuel (1983). *Educación y cultura en la Guerra Civil española, 1936-1939*. València: FFPCE de la UV.
- FERRANDO GARCÍA, Pablo (2004). *Roberto Rossellini: la ficción de la experiencia en la trilogía de la guerra: las técnicas documentales en la ficción*. València: FF de la UV.
- FERRER GIMENO, María del Rosario (1993). *La lectura en Valencia, 1416-1474: una aproximación histórica*. València: FGH de la UV.
- FERRER SAPENA, Antonia (2004). *Propuesta metodológica para la implantación de un portal de información: el caso de las empresas de economía social*. València: FBA de la UPV. 358 p.
- FORNÉS PÉREZ COSTA, Lluís (2004). *El pensament panoccitanista, 1904-2004, en les revistes Occitania, Oc, L'Amic de les Arts, Taula de Lletres Valencianes, Revista Occitana i Paraula d'Oc*. València: FF de la UV.
- FRANCÉS DOMÈNECH, Miquel (2001). *La producció de documentals a l'era digital*. València: FF de la UV. 428 p.
- FRANCO GINER, Josep (1996). *Models de representació en el cinema de CIFESA: des dels orígens fins 1939*. València: FF de la UV. 356 p.
- FUENTE SOLER, Manuel de la (2005). *Modelos y formatos del discurso cultural massmediático en la sociedad globalizada*. València: FF de la UV. 492 p.

- GALLEGO TORRES, Adriana Patricia (2002). *Contribución del cómic a la imagen de la ciencia*. València: FFPSE de la UV. 386 p.
- GARCÍA DE TORRES, Elvira (1995). *Comunicación y movimientos estratégicos en la negociación*. Madrid: FCI de la UCM. 637 p.
- GARCÍA PAN, Ana María (2004). *Visión artística y cultural del período 1917-1920 en España a través de la revista La Esfera*. València: FBA de la UPV.
- GARCÍA PÉREZ, José Fernando (1989). *Comunicación universidad-sociedad*. València: FFPCE de la UV. 460 p.
- GARCÍA-RIPOLL MONTIJANO, María Isabel (1990). *Estudio para la planificación y creación de una empresa de diseño gráfico por ordenador en el área de empresas de publicidad, diseño y artes gráficas*. València: Escuela Técnica Superior de Ingeniería del Diseño de la UPV.
- GARÍ CLOFENT, Joan (1994). *Anàlisi del discurs mural: cap a una semiòtica del grafiti*. València: FF de la UV.
- GIL GIL, Alfonso (2005). *La comunicación en las organizaciones no gubernamentales de desarrollo (ONGD)*. Castelló: FCHS de la UJI.
- GIMÉNEZ MORELL, Roberto Vicente (1993). *La marca y el logotipo*. València: FBA de la UPV.
- GIMENO COLLADO, Adelina (1984). *Lecturas y procesamiento de la información*. València: FFPCE de la UV. 479 p.
- GIRONÉS GUILLÉN, José Manuel (1994). *Isomorfismos en el sistema de opinión: el humor y el rumor como paramensajes informativos: sus efectos sobre el sistema de opinión pública*. Madrid: FCI de la UCM. 1.121 p.
- GOMAR ESCRIVÁ, Vicente (2005). *Cine e historia moderna: catálogo y estudio de la producción, 1908-2004*. València: FGH de la UV. 2 v.
- GÓMEZ MOMPART, Josep Lluís (1990). *La gènesi de la premsa diària de masses: Barcelona, 1914-1923: l'arrencada del diari modern industrial a l'Estat espanyol i l'origen del discurs de masses a la Catalunya de la Mancomunitat*. Bellaterra: FCC de la UAB. 3 v.
- GÓMEZ SAN ISIDRO, María Sol (2006). *La repercusión de los informativos de televisión en la percepción de la realidad social*. Montcada: FCSJ de la UCH-CEU.
- GÓMEZ TARÍN, Francisco Javier (2002). *Lo ausente como discurso: elipsis y fuera de campo en el texto cinematográfico*. València: FF de la UV.

- GONZÁLEZ ESCUDERO, Elena (2000). *Redes sociales, comunicación y procesos de movilidad y asentamiento de los emigrantes magrebíes en Alicante, 1985-1995*. Bellaterra: FCC de la UAB.
- GREGORI SIGNES, Carmen (1998). *Telling it all: a Genre-based Approach to the Analysis of the American Tabloid Talkshow*. València: FF de la UV. 580 p.
- GUILLÉN ANDREU, Roberto (2001). *La comunicación como creadora del valor de la marca en los mercados no marquistas: una investigación aplicada para la valoración de la marca*. València: FBA de la UPV. 564 p.
- GUIMERÀ ORTS, Josep Àngel (2006). *La televisió local a Catalunya: gestació, naixement i transformacions, 1976-2005*. Bellaterra: FCC de la UAB. 314 p.
- HABA EJARQUE, Javier (1990). *Análisis bibliométrico de las publicaciones españolas sobre cardiología, 1979-1983*. València: FM de la UV.
- HERNÁNDEZ ESTEVE, Vicente Isidoro (1984). *La función contexto en la teoría cinematográfica*. València: FF de la UV.
- HUERTA RAMON, Ricard (1992). *Funció plàstica de les lletres en les publicacions periòdiques il·lustrades espanyoles dels anys cinquanta*. València: FBA de la UPV.
- HUERTAS BAILÉN, Amparo (1992). *Sistemas de medición de audiencia en televisión: evolución y tendencias*. Bellaterra: FCC de la UAB. 288 p.
- IBÁÑEZ MAGRANER, Eduardo (1991). *El fotomontaje europeo y su relación con las vanguardias fotográficas en España*. València: FBA de la UPV.
- IBORRA MARTÍNEZ, Josep (1984). *Humanisme i nacionalisme en l'obra de Joan Fuster*. València: FF de la UV. 2 v.
- ISRAEL GARZÓN, Estrella (1984). *Hacia una teoría de la comunicación: marxismo y existencialismo, el debate francés: aplicación a la comunicación*. Madrid: FCI de la UCM.
- JIMÉNEZ GRACIA, Inmaculada (2003). *El grabado en el siglo XIX en los fondos y pinacotecas valencianas: conceptos y funciones del lenguaje del buril*. València: FBA de la UPV.
- JUAN PENALVA, Joaquim (2004). *La revista Escorial: poesía y poética: transcendencia literaria de una aventura cultural en la alta posguerra*. Alacant: FFL de la UA.
- LAMARCA LANGA, Genaro José María (1990). *Libros y bibliotecas: para una sociología de la cultura: Valencia, 1746-1808*. València: FGH de la UV.

- LATORRE, Virgilio (1993). *Aspectos penales de la protección del derecho de autor*. València: FD de la UV.
- LLIDÓ ESCRIVÁ, Dolores María (2004). *Extracción y recuperación de información temporal*. Castelló: FCHS de la UJI.
- LLOPIS MÍNGUEZ, Baltasar (1990). *Las publicaciones sobre venereología en la España isabelina, 1834-1868, y su posición internacional*. València: FM de la UV.
- LLORENS GARCÍA, Ramón F. (1997). *Azorín: la vida (1936-1967) y la obra: colaboraciones en la prensa de posguerra, 1940-1965*. Alacant: FFL de la UA. 2 v.
- LLORET ROMERO, Nuria (2003). *Bases para el desarrollo de un proyecto de biblioteca digital como herramienta de apoyo a la formación a distancia vía Internet: estudio de un caso, biblioteca digital para la formación, evaluación y calidad de servicios de información*. València: FBA de la UPV. 427 p.
- LÓPEZ CAMPS, Vicent (1986). *Análisis bibliométrico de las publicaciones españolas de medicina intensiva, 1980-1984*. València: FM de la UV.
- LÓPEZ CANTOS, Francisco José (2003). *La televisión local en el contexto audiovisual: análisis del sector en la provincia de Castellón*. Castelló: FCHS de la UJI.
- LÓPEZ GARCÍA, Guillermo (2002). *Comunicación electoral y formación de la opinión pública: las elecciones generales de 2000 en la prensa española*. València: FF de la UV.
- LÓPEZ JUAN ARAMIS, Enrique (2003). *Estudio de las fuentes cinematográficas para la investigación y docencia de los procesos urbanos: los barrios marginales de las ciudades españolas*. Alacant: FFL de la UA.
- LÓPEZ LITA, Rafael (1986). *La empresa editorial*. Alcalá de Henares: FCEE de la UAH.
- LÓPEZ PUMAREJO, Tomás Alberto (1987). *Telenovela y discurso transnacional: para una aproximación*. València: FF de la UV. 324 p.
- MACDONALD, Penny (2003). *An Analysis of Interlanguage Errors in Synchronous/Asynchronous Intercultural Communication Exchanges*. València: FF de la UV. 306 p.
- MADRIGAL VILCHES, Amparo Yaosca (1999). *Presencia y representación social del sida en la prensa escrita: acercamiento a un estudio intercultural entre Nicaragua y España*. València: FFPCE de la UV.
- MANDINGORRA LLAVATA, María Luz (1989). *Leer en la Valencia del trescientos: el libro y la lectura en Valencia a través de la documentación notarial, 1300-1400*. València: FGH de la UV.

MANGUAL ALARTE, María Jesús (1993). *La aportación española a las publicaciones sobre hepatología circulantes en la comunidad médica internacional, durante el período 1821-1959: inventario, bibliometría, análisis semántico-documental, consumo de la información y prosopografía*. València: FM de la UV.

MARIMÓN LLORCA, Carmen (1998). *Los elementos de la comunicación en la literatura castellana medieval*. Alacant: FFL de la UA.

MARINIELLO, Silvestra (1990). *Un cine contra la tradición: la práctica cinematográfica de Lev Kuleshov*. València: FF de la UV. 243 p.

MARTÍ FERRIOL, José Luis (2006). *Estudio empírico y descriptivo del método de traducción para doblaje y subtitulación*. Castelló: FCHS de la UJI.

MARTÍ PARREÑO, José (2003). *Publicidad y entretenimiento en la web: estrategias, formatos y tipologías de advertainment*. València: FBA de la UPV. 484 p.

MARTÍNEZ ASSUCENA, Amparo (1993). *La aportación española a la literatura circulante sobre patología cardiovascular en la comunidad médica internacional hasta 1950: inventario, estudio bibliométrico, thesaurus y prosopografía*. València: FM de la UV.

MARTÍNEZ EJARQUE, Joan Miquel (2002). *Estrategias de comunicación en los productos hortofrutícolas valencianos*. València: FCEE de la UV. 370 p.

MARTÍNEZ MARTÍNEZ, Elisa M. (2002). *Las estrategias narrativo-visuales en el cine de Alfred Hitchcock*. València: FBA de la UPV.

MARTÍNEZ MUÑOZ, Amalia (1987). *Televisión y narratividad: las telenovelas*. València: FBA de la UPV. 324 p.

MARTÍNEZ NICOLÁS, Manuel Antonio (1994). *La construcción de la crisis del sida en la información periodística: análisis del discurso informativo sobre el sida en Cambio 16, Tiempo de Hoy e Interviu, 1982-1992*. Bellaterra: FCC de la UAB. 3 v.

MARTÍNEZ RODRÍGUEZ, Juan Carlos (2003). *Evolución y transformaciones del cortometraje de ficción en el cine español: 1990-2002*. València: FBA de la UPV. 366 p.

MARTÍNEZ SIERRA, Juan José (2004). *Estudio descriptivo y discursivo de la traducción del humor en textos audiovisuales: el caso de Los Simpson*. Castelló: FCHS de la UJI.

MARZAL FELICI, José Javier (1994). *Estructuras de reconocimiento y de serialidad ritual: el modelo melodrama en los films de David Wark Griffith de 1918-1921*. València: FFPCE de la UV. 646 p.

- MAS FERRER, Jaime (1989). *Antonio Espina: de la vanguardia al compromiso político*. Alacant: FFL de la UA.
- MAS RIBES, Rosa M. (2001). *Orientación en la poética visual y narrativa de Akira Kurosawa: una lectura estética de su cinematografía*. València: FFPCE de la UV.
- MÉNDEZ RUBIO, Antonio (1996). *Cultura y música popular contemporánea*. València: FF de la UV.
- MENÉNDEZ ALZAMORA, Manuel (1993). *La génesis de la generación del 14: intelectuales, prensa y poder político ante la crisis de la Restauración*. València: FD de la UV.
- MESTRE LUJÁN, Francisco José (2001). *Los titulares de la locura: análisis diferencial de la prensa escrita sobre la representación social de la enfermedad mental*. València: FFPCE de la UV.
- MESTRE PÉREZ, Rosana (2000). *Transitant per Calle Mayor*. València: FF de la UV.
- MICÓ SANZ, Josep Lluís (2003). *La edición digital no lineal en los programas informativos de televisión*. València: FBA de la UPV. 650 p.
- MIGUEL DASIT, Alberto (2002). *Estudio bibliométrico de las publicaciones españolas sobre diagnóstico por la imagen*. València: UV. 345 p.
- MIQUEL ROMERO, María José (1996). *Eficacia publicitaria: repetición, frecuencia y exposición al mensaje*. València: FCEE de la UV. 385 p.
- MIRA PASTOR, Enrique (1988). *Las vanguardias fotográficas de los años setenta en España*. València: FFPCE de la UV.
- MOLERO MANGLANO, Luis (1980). *La sociedad internacional como contexto y condicionamiento al derecho a la información*. Madrid: FCI de la UCM.
- MOLINA ALARCÓN, Miguel (1991). *La escultura en el cine: aplicación didáctica y creativa del cine de animación en el campo escultórico*. València: FBA de la UPV.
- MONCHO AGUIRRE, Juan de Mata (1999). *Las adaptaciones de obras del teatro español en el cine y el influjo de éste en los dramaturgos*. Alacant: FFL de la UA. 2 v.
- MONSERRAT GAUCHI, Juan M. (2004). *Sistemas y procesos de comunicación organizacional en las empresas franquiciadoras: creación de un modelo de optimización de la eficacia*. Montcada: FCSJ de la UCHCEU.
- MONTESINOS MARTÍNEZ, David P. (2004). *El poder de los signos: Baudrillard y la incertidumbre de la crítica*. València: FF de la UV.

- MONTIEL MUES, José Alejandro (1993). *Los deleites del fingidor: contribución al estudio del espectador cinematográfico*. València: FBA de la UPV. 460 p.
- MORA ENGUÍDANOS, Araceli (1996). *El contenido informativo de los datos contables para las decisiones de inversión*. València: FCEE de la UV. 314 p.
- MORA SANTACRUZ, Luis (2002). *La fotografía en la ciudad de Alicante en el siglo XIX*. Alacant: FFL de la UA.
- MORENO GIMÉNEZ, Vicent Artur (2000). *Història del doblatge al País Valencià: inicis i desenvolupament*. València: FF de la UV.
- MUNDINA GÓMEZ, José Javier (1997). *Conducta y actitudes de los espectadores de baloncesto: una visión desde el marketing*. València: FFPCE de la UV.
- MUÑOZ GARCÍA, Adolfo (2002). *Análisis de los agentes mediadores del webcasting en el proceso de integración del video streaming en Internet: 1997-2001*. València: FBA de la UPV. 488 p.
- OLIVARES DELGADO, Fernando (2001). *Publicidad y ecología: la publicidad verde en España, 1980-1999*. Alacant: FCEE de la UA. 730 p.
- OMAR, Sidi Mohamed (2006). *Los estudios post-coloniales: hacia un nuevo proyecto para la crítica y la transformación cultural*. Castelló: FCHS de la UJI.
- ONTALBA RUIPÉREZ, José Antonio (2003). *Comunidades virtuales y comunicación entre científicos en el entorno digital: análisis sobre herramientas y servicios documentales*. València: FBA de la UPV. 475 p.
- ORTEGA AZNAR, Ana Teresa (2003). *Discurso e imagen fotográfica en la obra de Carlos Pérez, 1950-1970*. València: FBA de la UPV. 216 p.
- OSCA LLUCH, Julia (1986). *Análisis bibliométrico de las publicaciones españolas de psicología, 1978-1982*. València: FM de la UV.
- PAJUETO DE ARCOS, Carlos (1993). *Factores de éxito y fracaso en el lanzamiento y sostenimiento de una campaña publicitaria*. Madrid: FCI de la UCM.
- PALAO HERRANDO, José Antonio (2000). *Los media en la construcción de la imagen-mundo: el caso de Quién sabe dónde y la genealogía del nuevo paradigma informativo*. València: FF de la UV.
- PARICIO ESTEBAN, María Pilar (1998). *Una aproximación a las dimensiones comunicativas de la moda: análisis de la comunicación de la moda en la prensa de información general durante el siglo XX*. Madrid: FCI de la UCM.

- PASTOR CESTEROS, Susana (1994). *La obra narrativa de Jesús Fernández Santos y su relación con el cine*. Alacant: FFL de la UA. 2 v.
- PAVÍA COGOLLOS, José (2003). *El cuerpo y el cómico: el caso de Chaplin y Keaton en La Quimera del Oro y El Maquinista de la General*. València: FBA de la UPV. 397 p.
- PEIRÓ LÓPEZ, Juan Bautista (1989). *Pintura y televisión: aproximación a la pintura actual desde la hegemonía de los nuevos medios*. València: FBA de la UPV. 546 p.
- PELÁEZ MALAGÓN, José Enrique (1998). *La ilustración gráfica y la caricatura en la prensa valenciana del siglo XIX*. València: FGH de la UV. 4 v.
- PELLISSER ROSELL, Nel·lo (2005). *Anàlisi del discurs periodístic de Martí Domínguez i Barberà*. València: FF de la UV.
- PENALVA, Clemente (1998). *Desigualdad entre las naciones y noticias internacionales*. Alacant: FFL de la UA.
- PENNOCK SPECK, Barry (1998). *Re-entry Patterns in British Broadsheet Editorials*. València: FF de la UV. 567 p.
- PÉREZ CHULIÁ, Begoña (2001). *El régimen jurídico comunitario en el sector audiovisual y en el de las telecomunicaciones: el diseño de su futura convergencia*. València: FD de la UV. 533 p.
- PÉREZ LLAVADOR, Jordi (2000). *La comunicació política local i municipal a la província de València*. Bellaterra: FCC de la UAB.
- PÉREZ RODRÍGUEZ, María Luisa (1989). *Los carteles de moros y cristianos en su proyección cartelística: el cartel, lenguaje estético y popular*. València: FBA de la UPV.
- PÉREZ SALINAS, Isabel (1990). *Aportación española a la comunidad médica internacional durante el período 1927-1932: inventario, thesaurus, bibliometría y prosopografía*. València: FM de la UV.
- PÉREZ SÁNCHEZ, José Alfonso (2004). *La imagen de La Unión en la obra periodística de Asensio Sáez*. Alacant: FFL de la UA.
- PLEGUEZUELOS RODRÍGUEZ, María Isabel (2004). *Aproximación al estudio del cartel taurino valenciano a través de sus más significativos artistas: origen, aspectos históricos y análisis plástico*. València: FBA de la UPV.
- PONCE AURA, Concepción (2003). *Análisis de la circulación de las revistas biomédicas españolas en bases de datos nacionales e internacionales*. València: FM de la UV.
- PORRAS VILA, Francisco Javier (1993). *Psicoanálisis y cine: introducción a la obra de Alfred Hitchcock*. València: FF de la UV. 459 p.

- PRÒSPER RIBES, Josep (1990). *Estructuras narrativas y procedimientos informativos en la narrativa clásica cinematográfica*. Madrid: FCI de la UCM.
- PUCHOL MORENO, Luis (1984). *El discurso publicitario televisual*. València: FF de la UV.
- QUÍLEZ SÁNCHEZ, Rafael (1991). *Canal 9-TVV: por un modelo valenciano de televisión pública*. Madrid: FCI de la UCM.
- RAMÍREZ PEÑA, Alejandrina de Guadalupe (2002). *Héctor García y la columna fotoperiodística F2.8: vida cotidiana en la prensa mexicana de los años cincuenta*. València: FBA de la UPV. 353 p.
- RAMÍREZ QUERALT, Anunciación (2002). *Levante - El Mercantil Valenciano, 1984-2000: la etapa de Editorial Prensa Valenciana, S.A.: el diseño de un periódico regional valenciano del siglo XXI*. Montcada: FCJS de la UCH-CEU. 713 p.
- RAMÓN MARQUÉS, Luisa Nuria (2005). *La iluminación de manuscritos en la Valencia gótica: desde los inicios hasta la muerte de Alfonso V el Magnánimo, 1290-1458*. València: FGH de la UV.
- RAUSELL KÖSTER, Claudia (1997). *El género cinematográfico «la comedia dramática» en la década 1985-1994*. València: FF de la UV. 414 p.
- RAUSELL KÖSTER, Pau (1996). *Políticas y sectores culturales en la Comunidad Valenciana: un ensayo sobre las tramas entre economía, cultura y poder*. València: FCEE de la UV.
- REIG CRUAÑES, José (1998). *Opinión pública y comunicación en la Transición democrática*. Alacant: FFL de la UA.
- REY REGUILLO, Antonia del (1997). *Modos de representación en el cine español de los años veinte: cuatro ejemplos significativos*. València: FF de la UV. 643 p.
- RÍOS CARRATALÁ, Juan Antonio (1997). *Lo sainetesco en el cine español*. Alacant: FFL de la UA.
- RIUS SANCHIS, Inmaculada (1997). *El periodista, entre la organización y la represión, 1899-1940: para una historia de la Asociación de la Prensa de Valencia*. Castelló: FCHS de la UJI.
- RODRÍGUEZ RUIZ, Mario Miguel (2001). *Las exposiciones de pintura en Alicante, 1950-1975: reconstrucción de la actividad expositiva en la ciudad de Alicante a través de su repercusión en la prensa local*. València: FBA de la UPV. 2 v.
- ROLDÁN GARROTE, David (2003). *Fuentes documentales para el estudio de la música en el cine español de los años 40*. València: FBA de la UPV. 601 p.

- ROMERO GÓMEZ, José Francisco (2003). *La comunicación del arte contemporáneo: una experiencia didáctica en el Instituto Valenciano de Arte Moderno (IVAM): un análisis de la estrategia y de la metodología utilizadas en las conferencias dinámicas, 2000-2003*. València: FBA de la UPV. 371 p.
- ROMERO LUCAS, Diego Andrés (2004). *Catálogo gráfico-descriptivo de los inicios de la imprenta en Valencia, 1473-1530*. València: FF de la UV.
- ROMERO VALLS, Concepción (1998). *Tipografía en publicaciones periódicas valencianas desde finales del siglo XIX hasta los años 30*. València: FBA de la UPV.
- ROMUALDO TORRES, Gemma (2004). *Sistemas híbridos orgánicos-inorgánicos en films de Langmuir-Blodgett*. València: FF de la UV.
- ROYO BELTRÁN, Alegría (1994). *India Song: recurrencia e intercambios semánticos en la escritura durasiana: la estructura bipolar como proceso de construcción filmica*. València: FF de la UV. 375 p.
- ROYO VELA, Marcelo (1995). *El contenido informativo de la publicidad y su efecto sobre la actitud hacia la publicidad y los anuncios: un análisis empírico*. València: FCEE de la UV.
- RUBIO ALCOVER, Agustín (2006). *La postproducción cinematográfica en la era digital: efectos expresivos y narrativos*. Castelló: FCHS de la UJI.
- SABORIT VIGUER, José (1986). *La imagen publicitaria en televisión: aproximación a cinco géneros*. València: FBA de la UPV. 2 v.
- SÁIZ OLMOS, Jesús (1995). *La redacción informatizada en radiodifusión sonora: su incidencia en el proceso de producción de la noticia: el caso de Valencia*. Bellaterra: FCC de la UAB. 501 p.
- SALAS NESTRES, María Isabel de (1997). *La comunicación publicitaria en medios informáticos interactivos: diseño de un modelo de planificación estratégica de comunicación publicitaria interactiva*. Madrid: FCI de la UCM.
- SALES ORTIZ, Eva (2003). *El cine de Julio Medem: los ecos conmovidos de la imagen filmica*. València: FBA de la UPV. 627 p.
- SAN CORNELIO ESQUERDO, Gemma (2003). *Cartografía de la identidad: seis itinerarios para la reflexión en torno a la práctica artística y comunicativa en la era digital*. València: FBA de la UPV. 385 p.
- SÁNCHEZ-BIOSCA, Vicente (1985). *Teoría del montaje en el film mudo de la República de Weimar*. València: FF de la UV. 2 v.

- SÁNCHEZ-BRAVO CENJOR, Antonio (1984). *El método fenomenológico-hermenéutico y sus aplicaciones comunicativas: la especialización informativa*. Leiona: FCSC de la UPV-EHU. 624 p.
- SÁNCHEZ GARCÍA, Javier (1998). *La actitud hacia el anuncio: el efecto moderador de la implicación y de la fuerza de los argumentos*. Castelló: FCHS de la UJI.
- SANFELIÚ MONTORO, Antonio (1988). *La radio como medio de comunicación social*. València: FFPCE de la UV.
- SANTACREU FERNÁNDEZ, Óscar Antonio (2002). *La música en la publicidad*. Alacant: FCEE de la UA. 432 p.
- SANTAMARÍA FERRER, Adolfo (1993). *El periodismo científico español en el estudio de las toxicomanías, 1984-1988*. València: FM de la UV.
- SANZ GIL, Mercedes (2003). *Las tecnologías de la información y la comunicación y la autonomía de aprendizaje de lenguas: análisis crítico y estudio de casos en el aprendizaje del FLE*. Castelló: FCHS de la UJI.
- SANZ MARCO, Manuel Carlos (1990). *Programa literario de la prensa republicana en Valencia, 1898-1923*. València: FF de la UV.
- SEGARRA GARCÍA, Marina (1989). *La tipología narrativa clásica: hacia una teoría de la puesta en escena de la historieta*. València: FBA de la UPV.
- SELVA ROCA DE TOGORES, Enrique (1995). *Ernesto Giménez Caballero: la crisis de la vanguardia y los orígenes del fascismo en España*. València: FGH de la UV.
- SEVILLANO CALERO, Francisco (1997). *Dictadura, socialización y conciencia política: persuasión ideológica y opinión en España bajo el franquismo, 1939-1962*. Alacant: FFL de la UA.
- SOLAZ FRASQUET, Lucía (2004). *Tim Burton y la construcción del universo fantástico: 1982-1999*. València: FF de la UV.
- SOLER CAMPILLO, María (2005). *Estructura del sector fotográfico: análisis de la actividad económica y de las políticas de comunicación de las empresas de fotografía en la Comunidad Valenciana*. Castelló: FCHS de la UJI.
- SOLVES ALMELA, Josep (1999). *El pensament nacionalista valencià: les reflexions sobre el fet nacional valencià, 1962-1997*. Bellaterra: FCC de la UAB.
- TARONCHER PADILLA, Miguel Ángel (2003). *Periodistas y prensa semanal en el golpe de Estado del 28 de junio de 1966: la caída de Illia y la Revolución Argentina*. València: FGH de la UV.

- TORÁN TORRES, Francisco Emilio (1986). *Fundamentos de posicionamiento y sus implicaciones en el management del marketing estratégico, el management del producto y la estrategia publicitaria*. València: FCEE de la UV.
- TORMO FAYÓS, José Enrique (1987). *Un modelo de análisis de las series televisivas*: Mike Hammer. València: FBA de la UPV.
- TORREGROSA POVO, Carmen (1996). *Repetición en el cine: remakes y secuelas: análisis comparado de las cuatro versiones de El cartero siempre llama dos veces*. València: FF de la UV.
- TORRES AGUILERA, Mercedes (2003). *Ética y estética de la prensa y la literatura en el franquismo: hacia un análisis del modelo literario femenino*. València: FBA de la UPV. 353 p.
- TRANCÓN LAGUNAS, María Montserrat (1990). *Prensa y cuento fantástico en el romanticismo español*. València: FF de la UV.
- TUR VIÑES, Victoria (2002). *Comunicación publicitaria de juguetes en televisión: estudio de las variables audiovisuales, operaciones retóricas y aspectos creativos en una muestra de spots emitidos durante 1999 en España: particularidades de la edad target y sexo target*. Alacant: FCEE de la UA.
- VALLÉS COPEIRO DEL VILLAR, Antonio (1988). *La política de fomento de la cinematografía*. Madrid: FCI de la UCM.
- VALLS VICENTE, María Ángeles (1994). *La caricatura valenciana en la II República, 1931-1939*. València: FBA de la UPV.
- VERA CASAS, Francesc (2003). *La fotografía en la revista il·lustrada: Estampa, 1928-1938*. València: FBA de la UPV. 426 p.
- VIDAL VILLASUR, Belén Isabel (2005). *Realism and Intertextuality in the Period Film = Realismo e intertextualidad en el film de época*. València: FF de la UV.
- VILA MUSTIELES, Santiago (1999). *Rouben Mamoulian*. València: FF de la UV.
- VILLANUEVA ALFONSO, María Luisa (1997). *Estrategias discursivas del relato de prensa: de la referencialidad a la ficcionalización*. València: FF de la UV.
- VILLAVIEJA LLORENTE, Carlos (1994). *Análisis de la relación arte-ideología a través de la prensa valenciana del primer franquismo: 1940-1951*. València: FBA de la UPV.
- VISIEDO CLAVEROL, Rosa María (1997). *El futuro de las agencias de publicidad en el marco de la Comunidad Valenciana: una investigación aplicada*. Madrid: FCI de la UCM.

WONG ARAVENA, Carla (2002). *La imagen-movimiento en el diseño de interfaces interactivas: Internet y nuevos medios de comunicación*. València: FBA de la UPV. 408 p.

XAMBÓ OLMOS, Rafael (1996). *El sistema comunicatiu valencià: els mitjans de comunicació social al País Valencià*. València: FCEE de la UV.

YUS RAMOS, Francisco (1996). *Pragmática y relevancia: un modelo escrito-icónico aplicado al discurso del cómic inglés*. Alacant: FFL de la UA.

ZORÍO PELLICER, Miguel (1991). *Marketing político: la excelencia en el liderazgo político*. València: FCEE de la UV.

Lista de sigles

FBA de la UPV: Facultat de Belles Arts de la Universitat Politècnica de València (València).

FC de la UNAV: Facultad de Comunicación de la Universidad de Navarra (Pamplona).

FCC de la UAB: Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (Bellaterra).

FCEE de la UA: Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat d'Alacant (Alacant).

FCEE de la UAH: Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales de la Universidad de Alcalá de Henares (Madrid).

FCEE de la UV: Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat de València (València).

FCHS de la UJI: Facultat de Ciències Humanes i Socials de la Universitat Jaume I (Castelló).

FCI de la UCM: Facultad de Ciencias de la Información de la Universidad Complutense de Madrid (Madrid).

FCPS de la UNED: Facultad de Ciencias Políticas y Sociología de la Universidad Nacional de Educación a Distancia (Madrid).

FCSC de la UPV-EHU: Facultad de Ciencias Sociales y de la Comunicación de la Universidad del País Vasco (Leiona).

FCSJ de la UCH-CEU: Facultat de Ciències Socials i Jurídiques de la Universitat Cardenal Herrera - CEU (Montcada).

FD de la UA: Facultat de Dret de la Universitat d'Alacant (Alacant).

FD de la UCM: Facultad de Derecho de la Universidad Complutense de Madrid (Madrid).

FD de la UV: Facultat de Dret de la Universitat de València (València).
FF de la UV: Facultat de Filologia de la Universitat de València (València).
FFL de la UA: Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat d'Alacant (Alacant).
FFPCE de la UV: Facultat de Filosofia, Psicologia i Ciències de l'Educació de la Universitat de València (València).
FGH de la UV: Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València (València).
FM de la UV: Facultat de Medicina de la Universitat de València (València).
IUED de la UV: Institut Universitari d'Estudis de la Dona de la Universitat de València.

Bibliografia

- ALTABELLA, José (1983). *Fuentes crítico-bibliográficas para la historia de la prensa provincial española*. Tesis doctoral. Madrid: Universidad Complutense. 646 p.
- CONSEJO DE UNIVERSIDADES (1989-1995). *Tesis doctorales 1976-1992*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia. [Diversos volums]
- JONES, Daniel E. [coord.] (1995). *Directorio espanyol d'investigació en comunicació = Directorio español de investigación en comunicación = Spanish Directory on Mass Communication Research: 1995*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació. 589 p.
- (1998). «Investigación sobre comunicación en España: evolución y perspectivas». *Zer: Revista de Estudios de Comunicación* [Bilbao: Euskal Herriko Unibertsitatea], núm. 5 (novembre), p. 13-51.
- JONES, Daniel E.; BARÓ, Jaume (1997). «Tesis doctorals i treballs de recerca universitaris sobre comunicació als Països Catalans, 1954-1996: aproximació bibliomètrica». *Anàlisi: Quaderns de Comunicació i Cultura* [Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona], núm. 20, p. 157-187.
- JONES, Daniel E. [et al.] (2000). *Investigación sobre comunicación en España: aproximación bibliométrica a las tesis doctorales, 1926-1988*. Barcelona: ComCat. 152 p.
- MORAGAS, Miquel de (1997). «Las ciencias de la comunicación en la "sociedad de la información"». A: *Retos de la sociedad de la información*. Salamanca: Universidad Pontificia de Salamanca, p. 149-156.

- OLIVER PUIGDOMÈNECH, Joan [coord.] (1979-). *Índex d'estudis socials*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. [Anual]
- (1991). *Índex d'estudis socials, 1973-1988: anàlisi de setze anys de recerca acadèmica, Catalunya, les Illes, País Valencià*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.